

Rivning av gamla hus och miljöer

Det finns ett tryck från marknaden på Göteborgs stad att bevilja rivningslov och bygglov för att öka exploatering. Två aktuella exempel är gårdshusen på Smedjegatan 5 samt Kvarteret Röda bryggan vid Pustervik.

Det finns idag ett 10-tal hus från 1700-talet och knappt 100 hus från 1800-talet i Göteborg. Vilka möjligheter finns att bevara och utveckla istället för att riva? Ett ämne i tiden och en fråga som gärna diskuteras, inleder moderator Claes Caldenby och tänker tillbaka på 70-talet och det så kallade rivningsraseriet. Ulla Skoog, skådespelare, är en av föreläsarna för kvällen och ställer frågan:

– Hur gör man med oansvariga fastighetsägare som får hållas? Vi får ställa vårt hopp till tjänstemän och politiker och hoppas att de följer lagar och regler som finns. Annars ligger Göteborg risigt till.

Ulla Skoog kom i unga år i kontakt med ”bra” gamla hus som hon kallar dem. Känslan för hus är mycket viktig. Genom sitt arbete som skådespelare har hon kommit i kontakt med gamla vackra hus och teatrar.

– Idag blir gamla hus sönderrenoverade så att de ska likna de nybyggda husen. Vi har nått en tid där den bästa framtiden ligger bakåt och därifrån kan vi hämta hjälp, säger Ulla Skoog.

Sommarprat

Genom sitt sommarprogram 2017 där hon pratade om rivningar och förvanskningar av gamla byggnader fick hon en enorm respons i ett ämne som hon trodde hon var ganska ensam om.

– Hur får vi ett mer hållbart byggande? Tar man råd av byggindustrin så byggs dåliga hus som måste rivras efter 15 år. Vem är det som tar konsekvenserna och varför använder man sig av ”fulmaterial” fullt med gift? undrar Ulla Skoog.

Ett hus kan ses som en resurs och först när de rivs är de förbrukade.

– Det sägs att det är vackert men dyrt att renovera gamla hus vilket inte är helt sant. Att inte bygga samhällsekonomiskt och ekologiskt resulterar i dyra hyror och dåliga byggen. Och vad kostar inte förlusten av historia?

På fastighetsägarnas hemsidor kan man läsa texter om hållbarhet och hur man ska tänka på miljön. Trots detta väljer många att inte ta hänsyn till de gamla husen och väljer hellre att byta ut än att renovera. Miljarder slängs i containrar och bit för bit försvinner husen.

– Kulturhistoria bör ingå i byggnadsbranschen. Vi medborgare ska också engagera oss och veta vad vi vill ha när vi kommer till stadsbyggnadskontoret och de ska veta vad de vill ge, säger Ulla Skoog.

Hon förespråkar att utbildningar i hus och byggförståelse ska erbjudas till invånare och fastighetsägare.

– Mycket beror på kunskapsbrist när gamla hus rivs, avslutar Ulla Skoog.

Smedjegatan 5

Efter ägarbyte på Smedjegatan 5 har alla verksamheter sagts upp. Den nya ägaren vill bygga exklusiva bostadsrätter och riva gårdshuset som är från 1700-talet. En utredning pågår just nu om Smedjegatans framtid.

Anna Sefve är verksam designer på Smedjegatan 5 och har haft sin ateljéplats där sedan 17 år tillbaka.

- Det har blivit ett kvarter för kreativa att samlas på och det är en plats där det är lätt att hitta någon att samarbeta med, säger hon.

Anna Sefve är med i en grupp med andra verksamma med syftet att försöka rädda lokalerna. De har skapat en namninsamling och haft politiker och press på plats för att dra uppmärksamhet till situationen och för att skapa en dialog.

– Den här platsen är en mötesplats för yrkesverksamma konstnärer och kreativa människor. Går det att rädda denna miljön, finns det några demokratiska verktyg som kan rädda och bevara? Pratar politikerna med varandra över nämndgränserna? frågar sig Anna Sefve.

Röda bryggan

Röda bryggan är ett annat gammalt kvarter i Göteborg som står inför rivningshot. Det är ett av de första husen som byggdes utanför Vallgraven på 1800-talet.

Ola Nylander, professor i arkitektur och samhällsbyggnadsteknik Chalmers, agerade snabbt när han hörde talas om rivningen.

– Jag pratade ihop mig med en kollega och skapade snabbt efter det en namninsamling mot rivningen med hjälp av studenter. Vi fick ihop namn väldigt snabbt.

Ola Nylander förklarar att Göteborg är bäst i Sverige på att riva gamla miljöer. Gamla Nordstan revs i ett svep och med det försvann en femtedel av den gamla staden. Det har även gjorts rivningar i Landala och Olskroken utan någon hänsyn till de gamla byggnaderna.

– Man undrar varför man tänker så dåligt om sina gamla hus i Göteborg? Gör en jämförelse med Kalmar som också ville riva alla sina gamla byggnader. Genom mobilisering och aktion lyckades man få dessa gamla byggnader i Kalmar räddade. Denna typ av aktion finns inte i Göteborg, konstaterar Ola Nylander.

En komplex fråga är vad man kan erbjuda fastighetsägare när man börjar förhandla om gamla hus. I nuläget finns det inga skydd för gamla hus.

– Man borde kunna hitta en stolthet i att man har ett äldre hus med historia. Att få en befintlig blandstad är oerhört svårt att få. All kultur finns ju redan så varför vill man riva och ta det någon annanstans istället för att bevara, säger Ola Nylander.

Panel

Ulf Kamne, vice ordförande i kommunstyrelsen Göteborg får en fråga av Claes Caldenby, moderator för kvällen. Frågan lyder:

– Får man göra så här? Är Göteborg mästare på att riva?

– Det är svårt att säga eftersom det finns så många steg att ha i åtanke. Kommunen är i slutändan bara en del av processen. Fastighetsägaren har rätt att förändra byggnaden som denne äger. Men självklart måste långsiktighet vara med i byggandet, svarar Ulf Kamne. En kommentar från publiken är att kommunen borde kunna säga nej till en fastighetsägare som vill riva eller renovera.

– Det är klart att man kan säga nej men det är en komplex situation och inte alltid en självklarhet, säger Ulf Kamne.

Han förklarar att lagstiftningen är svag och när kommunen blir inkopplad är husen ibland redan i så dåligt skick att inget kan göras. En fastighetsägare kan stämna en stad om de tvingas att bevara ett hus då de förlorar pengar. Riskerna finns att de då vill ha mellanskillnaden som de förlorat.

– Folk måste engagera sig för att hus inte ska rivras, det går absolut att påverka bevarandet av gamla miljöer. Man måste göra utredningar utan kalkyler och prata med kloka människor för att kunna ta sig framåt.

Ulf Kamne och Ulla Skoog.

Text: Lucia Escarate

Foto: Anna-Karin Andersson

Fotnot: Texten är ett sammandrag från föreläsningsserien Mellanrum på Göteborgs Stadsmuseum – Rivning av gamla hus och miljöer 29 november 2017.